

Három visszaemlékezés a KSH könyvtárának harminc évéről

Kovács Istvánné emlékének

Bevezetés

2011 áprilisában három interjút készítettünk a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) könyvtárának egykori munkatársaival pályájukról és az itt töltött évekről. Egyidejűleg megkezdjük a könyvtár történetére vonatkozó kéziratári és levéltári források tüzetes tanulmányozását. A beszélgetéseknek és az újonnan feltárt dokumentumoknak köszönhetően az eddiginél részletesebb képet kaptunk a könyvtár 1945 utáni évtizedeiről; azokról a személyekről és eseményekről, akik és amelyek máig tartó hatást gyakoroltak az intézmény történetére és gyűjteményének felépítésére.

Interjúalanyaink a könyvtár legmegbecsültebb munkatársai közé tartoztak; szinte egyszerre, 1983-ban vonultak nyugdíjba. Leölkes Lajosné (1928) 1955-ben került a KSH könyvtárába, ahol a feldolgozó osztályon, a dokumentációs részlegen és a tájékoztatási osztályon is tevékenykedett. 1973-tól a *Külföldi statisztikai adatforrások* című sorozatot szerkesztette. 1982-ben Kiváló Munkáért elismerésben részesült. Kovács Istvánné (1924–2011) 1960-tól dolgozott a könyvtárban. Rövid időszaktól eltekintve mindvégig a kölcsönzést intézte. 1983-ban Kiváló Munkáért kitüntetéssel ismerték el munkáját. Kápolnai Iván (1925) jogi doktori oklevelének megszerzése után a KSH-ban kezdte meg pályafutását. 1949-es elbocsátása után a Gránit Csiszolókorong- és Kőedénygyár, utóbb a Finomkerámiaipari Országos Vállalat, 1964 és 1972 között az Építésgazdasági és Szervezési Intézet munkatársa volt. 1972-ben került vissza a statisztikai hivatalba, ahol gazdasági tanácsadóként, majd a könyvtár olvasószolgálatának vezetőjeként működött. Történeti statisztikai, népesség-, gazdaság-, művelődés-, tudomány- és helytörténeti tanulmányok, monográfiák szerzője. 1997-ben Fényes Elek-emlékéremmel tüntették ki.

Cikkünk jegyzetanyagához a bibliográfiában felsorolt tételeken kívül felhasználtuk a *Statisztikai Szemle* és a *Grafikon* című KSH-lap rövidhíreit is.

Könyvtártörténeti előzmények és háttér

A magyar statisztikai szakkönyvtár létrehozásának gondolata először 1848-ban merült fel, amikor Fényes Elek¹ vezetésével létrehozták az országos statisztikai hivatalt. Ezt az első tervet a szabadságharc bukása akadályozta meg. Hosszas vára-

kozás után, 1867-ben került sor magyar statisztikai hivatal alapítására Keleti Károly² vezetésével. Ennek fontos részét képezte a statisztikai szakkönyvtár és térképtár. A kezdetben egyetlen kamrányi, 1896-ra már több mint hatvanezer kötetre gyarapodott gyűjteményt évtizedekig Findura Imre³ vezette.

1897-ben költözött a könyvtár a statisztikai palotába, amely jelenleg is otthonául szolgál. Ugyancsak 1897 óta az intézmény – korábbi zárt jellegét feladva – nyilvános könyvtárként működik, és ettől az évtől kezdve kötelezpéldányjog illeti meg. A KSH könyvtára hamarosan az ország legnagyobb közgyűjteményeinek sorába emelkedett. 1929-ben, majd 1935-ben megerősítették kötelezpéldányjogát. Az 1929. évi XI. törvénycikk miniszteri indoklása szerint „*az eddigi gyűjtést kizárólagosan végező Széchényi Könyvtár mellett második gyűjtőhelyül a Statisztikai Hivatal Könyvtára a legalkalmasabb.*” A könyvek és időszaki kiadványok mellett beérkező aprónyomtatványok, plakátok és kották tárolására, feldolgozására és megőrzésére azonban nem voltak meg a megfelelő feltételek. (1943-ban a kétszázötvenezeres állományt és a beözönlő nyolcezer új dokumentumot tizennyolc tisztviselő és egyéb alkalmazott kezelte; mellettük heten altisztként szolgáltak.)

A II. világháború éveiben Gombás Géza (1895–1949) állt a könyvtár élén. 1914-ben szerzett tanítói oklevelet Csáktornyán. 1925-ben diplomázott a budapesti műegyetemen, 1931-ben doktorált. 1922 decemberében kezdte meg szolgálatát a Központi Statisztikai Hivatalban, tisztviselői esküjét 1926 januárjában tette le. 1940-től haláláig a hivatal könyvtárának vezetője volt, előbb miniszteri segédtitkári, majd 1942-től miniszteri titkári rangban. 1946 decemberében a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete választmányi tagjává választották. Kilencvenhét dolgozatot – javarészt cikk- és könyvismertetésekkel – publikált a *(Magyar) Statisztikai Szemlében*. Rendszeresen közzétette a magyarországi és a nemzetközi könyvtermelés főbb mutatóit, valamint a hivatal könyvtárának gyarapodási és látogatottsági adatait. Bár a főváros ostroma idején súlyos veszteségek érték a könyvtárat – gyűjtőbombázás, majd a német katonák gyűjtogatása következtében körülbelül tízezer kötet odaveszett, és több helyiség megsemmisült –, az intézmény már 1945 júliusában megnyitotta kapuját a közönség előtt. Az igazgató ugyanakkor hiába kérte a „fasiszta, szovjetellenes, antidemokratikus sajtótermékek” elszállításának leállítását az illetékes szervektől, és az 1930-as évek második fele óta tervezett új könyvtárépület sem valósulhatott meg. 1949-es elmozdítása után Gombás öngyilkos lett. A Farkasréti temetőben temették el, sírját utóbb felszámolták. A KSH 1992 novemberében a politikai okokból sérelmet szenvedett munkatársakkal együtt rehabilitálta. Kézirat-hagyatékát a KSH könyvtára őrzi.

Gombás Géza halála után hat évig nem találtak karizmatikus, vezetésre és tudományszervezésre egyaránt alkalmas személyt a könyvtár élére. Az újjászervezés feladata Kovacsics Józsefre (1919–2003) hárult. Pályafutása 1940-ben kezdődött a KSH-ban; 1955-től igazgatta a könyvtárat, amely alatta vált szervezetileg és költségvetésileg is önálló intézménnyé és országos feladatkörű szakkönyvtárrá. Több nyelven beszélő, képzett szakembereket vett fel, a *Történeti Statisztikai Közleményekkel* és az évkönyvvel megindította a könyvtár tudományos tevékenységét, az ETO bevezetésével a korszerű feldolgozó munkát, és létrehozta a máig működő könyvkötő műhelyt. Igazgatói posztját 1959-ben hagyta el, amikor az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának statisztikai tanszékvezetőjévé nevezték ki. Tagjai közé választotta a Nemzetközi Népeségtudományi Unió, a Nemzetközi

Statisztikai Intézet, az MTA Statisztikai Bizottsága és az MTA Demográfiai Bizottsága. Gazdaság-, közigazgatás-, település- és bűnügyi statisztikával, történeti statisztikával és statisztikatörténettel egyaránt foglalkozott. Közel négyszáz publikáció szerzője, illetve szerkesztője volt. Szerkesztésében jelent meg 1957-ben *A történeti statisztika forrásai* és 1963-ban a *Magyarország történeti demográfiája* című alapvető tanulmánygyűjtemény, valamint 1991 és 2002 között a *Magyarország történeti statisztikai helységnévtára* című sorozat.

Utódja a könyvtár élén 1960-ban Dányi Dezső (1921–2000) lett, aki a Városépítési Tervező Iroda (VÁTI) kötelékéből 1955-ben került a könyvtárba. Kezdetben osztályvezetőként, majd 1959–1960-ban igazgatóhelyettesként működött. Az ő nevéhez fűződik a történeti statisztikai kutatócsoport megalapítása, a számítógépesítés és a könyvtár több sorozatának megindítása. Tudományos kutatóként elsősorban történeti demográfiai, statisztikatörténeti és történeti statisztikai témákkal foglalkozott. Részt vett az Országos Könyvtárügyi Tanács és a Magyar Közgazdasági Társaság Statisztikai Szakosztályának munkájában. Szakcikkeinek, ismertetéseinek és kötet szerkesztéseinek száma eléri a kétszázat.

LEÖLKES LAJOSNÉ: „EZ A KÖNYVTÁR NAGYON JÓ UGRÓDESKÁNAK BIZONYULT”

Apám kultúrmérnök volt állami szolgálatban, és amikor 1940-ben Erdélyt visszacsatolták, akkor ment az egész család Erdélybe. Úgyhogy Marosvásárhelyen jártam négy évig iskolába, aztán, ahogy apámat helyezték ide-oda, Sopronba, Pécsre, Komlóra, Badacsonyba, a család ment, költözködött. Az úgynevezett felszabadulás Sopronban ért, amikor az oroszok bejöhettek. Aztán Pécsre kerültünk, ott érettségiztem a Miasszonyunkról elnevezett női kanonokrend Szent Erzsébet Gimnáziumában, bár református vagyok. Tulajdonképpen csak egy évig jártam oda.

Pécsett akkor szűnt meg a bölcsészkar. 1946-ban ezért kénytelen voltam feljönni a budapesti egyetemre. Az épület még félig romos volt, tele belövésekkel. Az ablakok újságpapírral meg csomagolópapírral befedve egész télen; ott ültünk fagyoskodva, télikabátban; jegyzet nincs, tankönyv nincs, körmöltük az előadásokat. Német–francia szakos voltam. Amikorra végeztünk, már a „fordulat éve” is megtörtént; a kommunisták átvették a hatalmat, az államigazgatást. Egyszer csak azt mondják nekünk, hogy nincs szükség olyanokra, akik két nyugati nyelvszakosok. Hát mit akarunk mi? Vagy átképezzük magunkat az egyik nyelvből oroszossá, vagy nem lehetünk tanárok. Én mindig tanítani szerettem volna, de beláttam, hogy a diploma előtt fél évvel az átképzés lehetetlen kívánság. Lediplomáztam szépen német–francia szakon. És könyvtárakba szórtak szét bennünket, úgyhogy mindenki megkapta szinte a diplomájával együtt: te ide méész, te meg oda. Így kerültem én éppen az Országos Széchényi Könyvtárba. Öt évet töltöttem ott. Aztán jött a racionalizálási hullám az állami alkalmazottak között, és szétspricceltek bennünket. Volt, aki maszek lett; volt, aki fordító- és kiadóvállalathoz került.

Engem mint kisgyermekes anyát, egyszerűen elbocsátottak, neveljem otthon a gyerekeimet. De csak pár hónapig voltam munkanélküli. A Statisztikai Hivatal könyvtárában éppen akkor volt átszervezés. Új igazgatót neveztek ki, és pár ember kivételével mindenkit elbocsátottak. De ez még a kisebbik baj lett volna. A nagyobbik baj az volt, hogy ez egybeesett egy „tisztozgatási” folyamattal, amelyet – rész-

ben talán pártállami parancsra – megsokszorozták azok a főelvtársak, akik a hivatalt vezették. Minden olyan sajtóterméket ki kellett a könyvtárakból selejtezni, amelyek „ellenséges szellemet” terjeszthettek. Ezt – a passzívan ellenálló Ajtay Kálmán⁴ és Ujággh Zsolt⁵ elbeszéléseiből tudom – elég primitíven hajtották végre. Meg volt szabva, hogy körülbelül mi az a mennyiség, amit ki kellene selejtezni. Rászabadítottak teljesen műveletlen, olvasni alig tudó embereket a könyvtárakra; azok elkezdték lapozni a raktárakban a könyveket, és amiben benne volt például az, hogy „magyar királyi”, vagy benne volt Horthy arcképe, azt kifele és zúzdába! Fogalmuk sem volt, mi minden lett kidobva! A katalógusnak is nekiestek, és hasraütéses alapon dobálták ki a lapokat. Ettől kezdve a katalógussal nem volt párhuzamos a raktári anyag. Az ember vagy megtalálta, amit keresett, vagy nem. Totális káosz volt.

Rájöttek: ez így nem mehet tovább. Kerestek szakképzett könyvtárosokat; így kerültünk mi ide – ketten a Széchenyiből – a nálam jóval idősebb és tapasztaltabb Hajós Istvánné Korzenszky Eleonórával.⁶ Nagyon művelt, rendszerető ember, sokáig latin–görög szakos tanár volt. Sokat tanultam tőle. A közgazdaságtudományi egyetem könyvtárából Hajdú Elemérné⁷ érkezett. Őt bízták meg a gyarapítás megszervezésével.

Gombás Géza után egy darabig egy Kerekes nevű hölgy volt az igazgató. Azt hiszem, női szabó volt eredetileg.⁸ Ő elég hamar eltűnt, mert talán maga is belátta, hogy ez nem neki való foglalkozás. Egyébként nem volt rosszindulatú. Bennünket már Kovacsics József alkalmazott – eredetileg raktárosnak, de raktárban sosem dolgoztunk.

Megbízták bennünket azzal, hogy építsünk egy – akkor még modernnek számító – cédulakatalógust, és térjünk át az ETO-rendszerű szakkatalógusra is. Ez ellen egy kicsit berzenkedtek az itt maradt régi kollégák. Egyrészt, mert ők nem nagyon ismerték ezt a rendszert. Ujággh régi munkatárs, Ajtay meg eredetileg jogász volt. Azt hiszem, ő is a Statisztikai Hivatalból került ide le. Abban az időben egy könyvtár az államigazgatás „személműve” lehetett. Az Országos Mezőgazdasági Könyvtárban például sokáig ott volt az egykori miniszterelnök, Dinnyés Lajos.⁹ Kovacsics is úgy kerülhetett ide, hogy meg akarhattak tőle szabadulni, de mivel sok gyereke is volt, nem lehetett kidobni – hát könyvtárigazgató lett belőle.

Mi képviseltük a szakértelmet Hajósnéval, de eleinte elég bizalmatlanok voltak velünk szemben. Ezért azt tanácsoltuk – és ki is harcoltuk valahogy –, hogy hívjanak ide egy bizottságot, hogy állapítsa meg, mi a teendő a könyvtár jelen helyzetében. A bizottság 1955 október–novemberében ki is jött. Tagja volt a Széchenyiből Veredy Gyula,¹⁰ Goriupp Alisz,¹¹ valaki az Országgyűlési Könyvtár vezetőségéből és a közgazdaságtudományi egyetemről is. Az általuk írt jelentés nyomán a könyvtárvezetés a rekatalogizálás és az ETO-rendszerű szakkatalógus bevezetése mellett döntött. Felvettek új munkatársakat, és elkezdtük a rekatalogizálás munkáját. Tekintélyes, vaskos kötetkatalógusokból dolgoztunk. Őt állománytest volt: a római egyes a hivatalos statisztikai gyűjteményé, a kettős az egyéb szakmába vágó könyveké, a hármas a folyóiratoké, a négyes a térképgyűjteményé, az ötös a kéziratoké. Ezt már mi alakítottuk ki. Akkor jött be Körösy József¹² hagyatéka. Azt volt szerencsém nekem feldolgozni. A kötelepéldány-jog akkor még éppen teljes volt, úgyhogy az utolsó gyászjelentésig minden bejött a nyomdákba. Iszonyú mázsa szállítmányok érkeztek hétről hétre. Az újonnan megjelent köteles példányokhoz megkaptuk az Országos Széchenyi Könyvtár katalógusának másolatát, címléírással és

szakozással együtt. Ezt ott Schneller Károly¹³ készítette el nekünk annak idején. Ez még akkor is így folyt, amikor én innen 1983-ban nyugdíjba mentem.

Nem tudom, melyik elnök találta ki – talán szocialista vívmány volt –, hogy az óriási műanyag kosarakban, ládákban beérkezett új köteles példányokat végigjárassák a főosztályokon. Amit akartak, azt egyszerűen kivehették, vagy visszaadták, vagy nem. Ez a játék egészen addig tartott, amíg meg nem érkeztünk. Attól kezdve pontosan tudtuk, hogy mi maradt a főosztályokon, mert az OSZK-tól megkaptuk a cédulát. A hiányzó könyvek nagy részét sikerült összeszednünk. (A térképekkel hasonló volt a helyzet: egyszer valakinek eszébe jutott, hogy a szobáját régi térképekkel kellene kidekorálni. Nem tudom, visszakerültek-e, volt egy-két nagyon értékes köztük.)

1956-ban néhány hónapig nálunk végzett feldolgozói munkát Füzéki István.¹⁴ Október 23-án együtt vonultunk a Bem-szoborhoz. Ezután haza kellett mennem a gyerekekhez, Füzéki vonult tovább. Néhány napig még látták, aztán eltűnt.

A forradalom után nem volt fűtés, egyetlen teremben zsúfoltak össze bennünket. Ekkoriban jött a könyvtárba a VÁTI-ból Dányi Dezső, akit Kovacsics távozása után igazgatóvá neveztek ki. Férjem régi ismerőse volt, felvidékiek mind a ketten.

A referenszszolgálatot sokáig Ajtay Kálmán látta el. Rendkívül intelligens, készséges ember volt. Türelemmel meghallgatott mindenkit, és adott is mindig valami tanulságos felvilágosítást a hozzá fordulóknak. Úgyhogy ő volt a Hivatal szemében a tudós könyvtáros prototípusa. De eléggé konzervatív is volt, sőt, túlságosan is. Ő volt az, aki mindig óvott minket az elhamarkodott újításoktól. Persze ez nekünk nem tetszett. Aztán idővel rájöttem, hogy bizonyos dolgokban igaza volt. Hogy egy szakkönyvtárat, pláne egy ilyen speciális szakkönyvtárat, amilyen ez – mert ez minden egyéb szakkönyvtártól eltér az anyag periodikus jellege miatt –, nem lehet és nem is kell úgy feldolgozni, kezelni, mint például egy általános gyűjtőkörű könyvtárat vagy az Országos Széchényi Könyvtárat, ahol én a szakmát tanultam Goriupp Alisz mellett. Ilyenfajta anyag más kezelést kíván. Egyrészt nem is annyi bibliográfiailag aprólékos munkát, másrészt viszont bizonyos szempontból körültekintőbb munkát. A raktározás tervezésétől elkezdve a katalogizálásig végig nagyon meg kell gondolni, hogy mi lesz egy bizonyos döntés következménye. Akkor láttam be ezt, amikor elkezdtük kiadni a *Külföldi statisztikai adatforrások* című sorozatot.

Ujágh Zsolt jó negyvenes volt, amikor idekerültünk. Ambiciózus, könyvtárosi feladatát nagyon komolyan vevő, megbízható és nagyon szelíd ember volt. Nagyon jól megértették egymást Hajósnéval, sokat tanult tőle. Hajósné nagy ambícióval tanította, úgyhogy Zsolt szépen beletanult az ETO-rendszerbe. Azt hiszem, Hajósné után ő lett a könyvtár katalogizáló részlegének vezetője. Rendet tartott az osztályon, szerették a munkatársai.

Mikor megérkeztünk 1955-ben, egy fiatal hölgy felelt a külföldi folyóiratokért. Csere révén rengeteg idegen nyelvű folyóiratot kaptunk. Másutt az országban nem nagyon volt akkor ilyen. Itt is szinte zárt, titkos anyagként kezelték. Ez a bizonyos hölgy egy árva kukkot a magyaron kívül más nyelven nem tudott. Miért? Hogy ne tudja elolvasni! Ne tudja az adatokat az „ellenségnek kiszolgáltatni”. Akkoriban felvételizett az egyetemre. Jött felháborodva, hogy nem sikerült a felvételi vizsgája, kirúgták. Mondom: miért, mit kérdeztek? Hát képzeld, azt kérdezték, hogy ki írta a *Szózatot!* Hát honnan tudjam én, hogy ki írta?!

A kölcsönzést Kovács István¹⁵ államjogi professzor felesége vezette, nagyon derék és rendkívül jó humorérzéssel megáldott asszony. A kölcsönzés rendben tartása minden képzeletet felülmúló türelmet igényelt. Hozzá voltak szokva az emberek, ugye, hogy a könyvtár szabad préda. Az egyik elvitte a munkához az ENSZ statisztikai évkönyvét, ráült, aztán nem adta vissza. A másik éppen doktori disszertációra készült, összeszedte az anyagot, és amikor megvédte, elfelejtette visszaadni. Ha a hivatali dolgozók közül valaki beajánlotta egy barátját, és kiállított egy jóállású nyilatkozatot, a barát is kölcsönözhetett. Így aztán elég sok mindent kellett különféle tanszékektől visszaperelnünk.

A kölcsönzés miatt Dányi egyszer szörnyen dühös lett rám. Elég nehéz körülmények között élt a családjával (négy-öt főt tartott el egyedül), ezért minden pénzkereseti forrást meg kellett ragadnia. A beérkezett külföldi szakirodalmi művekről általában otthon írta meg a recenziót, de a könyveket ezután nem hozta rendesen vissza. Amikor megjelent a gyarapítási jegyzék vagy a recenzió valahol, és az érdeklődők jöttek a könyvtárba, nem találtuk a könyvet. Ezt évekig túrtem, aztán kimentem a feleségéhez, és jegyzékbe vettem a náluk lévő három-négy folyóméternyi könyvet. Nagy botrány lett belőle.

A külföldi könyvbeszerzésért egy ideig Bibó István¹⁶ felelt. Miután kiengedték a börtönből, őt is ide helyezték, amíg a hatvanadik évét be nem tölti. (Dányival egyébként régről ismerték egymást, a Teleki Intézetben egy fedél alatt dolgoztak. Bibó valamivel idősebb volt Dányinál, ha jól tudom.) Először fizikai munkát, duplumraktár-rendezést bízta rá. Nagyon pipa voltam, mert már a második infarktusan volt túl. És akkor egész nap dobálta a könyvsomagokat, a duplumokat. Amikor már nagyon kiabáltam emiatt, megkapta a külföldi könyvbeszerzést. Bibó keze nyomát megtalálhatják sok helyen a régi levelezésekben. Nagyon tanulságos volna megnézni annak a kornak a cserelevelezését, hogy hogyan szövögettük a barátságot az amerikai, német meg egyéb kollégákkal, cseretársakkal.

1970 körül már jöttek be külföldről a különböző, főleg közgazdasági kiadványkatalógusai. Ezekből kellett kijelölni, hogy miket vegyünk meg. Más budapesti szakkönyvtárakban megnézte a párttitkár meg a szakszervezetis, mi jön be nyugatról. Itt a kutya sem foglalkozott ezzel. Egyrészt nem ismerték a nyelvet – úgy tettek, „mintha”, de nem néztek utána. Másrészt hozzá voltak szokva a külföldi cseréhez; általában így jött be, amire a magyar államigazgatásnak szüksége volt. A külföldi statisztikákat persze nem adhattuk oda akárkinek. Aki olvasni akarta őket, elment az igazgatóhoz, és pecsétes engedélyt kért.

A „puha diktatúra” korában mindent megkaptunk, amit jónak találtunk. Pénzünk volt, mert a KSH adott arra, hogy a kultúrát, főleg a szakirodalom behozatalát támogassa. Minden jött: statisztika, közgazdaságtan, szociológia, gazdaságföldrajz, szociálpolitika. Előfizettük az amerikai egyetemek statisztikai meg közgazdasági tanszékeinek jegyzetsorozatait. Andorka Rudolfból¹⁷ vagy Szelényi Ivánból¹⁸ nem lett volna az, aki, ha nem ide kerül. Itt ültek a tűz közelében, mindenhez hozzájutottak. Ez a könyvtár nagyon jó ugródeszkának bizonyult. Rudi mindig óriási, bőröndnyi táskával járt. Szedte össze, vitte haza az anyagokat, és írta a cikkeit. Rengeteget dolgozott. Diplomatacsaládból származott, több nyelven tudott. Ő hozta be Magyarországra az input–output statisztikákat külföldi irodalmak alapján. Amikor elment tőlünk a Demográfiai Kutatóintézetbe, én lettem az utódja a referenzben. Amikor Bibó is elment, az ő helyére kerültem.

Walleshausen Gyula¹⁹ nem sokáig dolgozott itt. Kitűnő könyvtáros, kedves, jóindulatú ember volt, de nem akart itt maradni. Nem passzolt az egyéniségéhez, ami itt folyt; inkább általános művelődési könyvtárba szeretett volna kerülni. Aztán a Közgázra ment mégis. De még azt is jobban szerette, mint ezt. Ezt unalmasnak találta. Az ő igazgatóhelyettesi időszaka alatt kaptuk meg a törökbálinti raktárat. A hivatalos statisztikán – azaz a könyvtár lelkén – kívül minden oda kerülhetett, ami nem fért már az itteni raktárba.

Bolla Pali²⁰ nagyon precíz, pontos, megbízható, rendes ember volt; minden tisztelet megérdemel az emléke. A Széchenyiből került ide, a lányomnak volt kollégája. Mondhatni, hogy én hoztam ide. Viszonylag fiatalon halt meg, felesége még hamarabb. Okvetlenül meg kell még említenem Nyerges Ferencet,²¹ a legrégebbi raktárosunkat. Őt még Elekes Dezső²² hozta ide. Magas, erős testalkatú, abszolút becsületes, jóindulatú, gondos parasztember volt. Bármit rá lehetett bízni. Elég nagy fizikai munkával járt sokszor ennek a könyvtárnak a mozgatása, hiszen ha a sorozatok egyszer beteltek, akkor az I-es anyagban rukkolni kellett a polcokkal. Rengetegszer átpakolta a raktárat egymaga.

Gyarapítási osztályvezetőként vonultam nyugdíjba 1983-ban. Pont akkor töltöttem be az ötvenötödik évemet; az asszonyoknak addig kellett dolgozniuk. Aznap született meg a harmadik unokám, amikor innen kivettem a lábam. Úgyhogy rögtön repülőre ültem, és mentem ki Helsinkibe. Vagy öten hagytuk itt a könyvtárat akkor. Lehet, hogy volt köztünk olyan, aki nem akart alkalmazkodni már az új igazgatóhoz, Csehó Istvánhoz²³ és az új rendhez, de nekem semmi bajom nem volt vele. Ha Dányi marad a főigazgató, akkor is elmentem volna nyugdíjba.

Nagyon sok emberben, sőt a legtöbb emberben, akivel találkoztam, van valami furcsa előítélet a statisztikával szemben. Az a legkevesebb, hogy azt mondják: „kis hazugság, nagy hazugság, statisztika”. Ez nagyon primitív dolog, ezzel mindig föl lehetett bosszantani engem. De ettől eltekintve is, unalmasnak találják. Hogy jön az évkönyv, és számok vannak benne, semmi nem történik. Nincs benne szerelmi történet, semmi – unalmas.

Tanítani szerettem volna mindig, de itt megszerettem a statisztikát. Meg kell tanulni olvasni, nemcsak a betűkből, a számokból is!

KOVÁCS ISTVÁNNÉ: „RENDKÍVÜL SZÍNES TÁRSASÁG VOLT EGYÜTT”

Munkácson születtem, ott nőttem fel. Elemibe az apácákhoz jártam, utána állami polgáriba. Magyar gimnázium nem volt, csak Beregszászban. Német, orosz, cseh és zsidó volt. Kereskedelmibe jártam, 1942-ben érettségiztem. Utána fel akartam jönni a közgazdasági egyetemre, de ügyvéd apám nem engedett; minek nekem tanulni, mondta. 1944 őszén bevonultak az oroszok, és házról házra járva mindenkivel aláírták, hogy kérjük, csatoljanak a Szovjetunió cvancigmilliomodik nagy tagállamához. A generációmba tartozó lányokkal összefogtunk, felültünk a vonatra, és eljöttünk. Ki Debrecenbe, ki Nyíregyházára, én Pestre. Itt éltek rokonaim, később itt mentem férjhez. Apámat azonnal elvitték Szolyván át a Szovjetunióba. Kilenc évet töltött fogságban, Sztálin halála után került haza. Édesanyám közben abból élt, hogy az oroszoknak sütött. Nagyon jó háziasszony volt, gyönyörű tortákat készített. Harmadik nekifutásra, '58-ban kaptak engedélyt a szüleim, hogy átjöjjenek.

Kezdetben a népjóléti minisztériumban dolgoztam. Találkoztam egy munkácsi orvossal, akit államtitkárrá neveztek ki; ő vett maga mellé. Aztán megszületett egyik gyerek, másik gyerek, és otthon maradtam. 1960-ban kerültem újból állásba, akkor jöttem a könyvtárba. Egy ismerősöm ajánlott be Dányihoz, aki négyórásnak vett fel. Rögtön mondta, hogy el kell végeznem a középfokú könyvtárosképzőt a módszertani központban.²⁴ Ez öt féléves volt akkor. Négy óráig dolgoztam a könyvtárban, utána mentem tanulni.

A folyóirattárba kerültem, ahol Hajdú Magda volt a főnöknő. Dányi figyelmeztetett, hogy rendkívül okos teremtés; nagyon vigyázzak, mert amit nem mondok, azt is két perc múlva tudni fogja. Na, én nem nagyon szerettem Hajdú Magdánál lenni. Abból a szempontból szerencsés voltam, hogy nem a folyóirat-olvasóba, hanem az olvasószolgálatnak abba a kicsi szobájába helyezett el, ahol Ajtay Kálmán ült. Az íróasztala mellé tettek egy gépasztalt, Hajdú Magda meg ellátott gépelnivalóval. Az volt a kívánsága, hogy amikor Kálmán megkér valaminek a legépelésére, vadonatúj, teljesen tiszta indigót használjak, hogy le tudja olvasni a tükrösen, kivel miről levelezget. Közöltem vele, hogy erre én alkalmatlan vagyok. Ezt elég nehezen vette tudomásul.

Nagyon jó kapcsolatba kerültem Kálmánnal. Eszes, jogot végzett ember volt. Paralízise miatt nehezen, két bottal járt. Laky Dezső,²⁵ a nagy statisztikaprofesszor állandóan ott ült nála, és kritizálták a rendszert. Kálmán mindenfélékkel foglalkozott, többek között a férjem egyik akkoriban megjelent könyvével. Kijegyeztelte a könyvet, és egy levélben kérdőre vonta a férjemet, miért írta, amit írt. A férjem megmutatta a levelet Szabó Imrének,²⁶ a jogtudományi intézet akkori igazgatójának, aki megkérdezte, hogy mit fog most csinálni ezzel. Ezzel nincs mit foglalkozni – mondta a férjem – bedobom a papírkosárba. Csakhogy Kálmán a *Szabad Népek* meg másoknak is írt, és eljárást indítottak ellene. Dányi megbeszélte a hivatal elnökével, hogy ráveszik, kérje nyugalmazását. Így végül ejtették ellene a vádat.

Hajdú Magdától átkerültem a tájékoztatásra. Az ottani vezető kereskedelmi érettségivel rendelkezett. Nyelveket nem tudott; a „tudományt” egy barna könyvben tartotta, abból tájékoztatott. Amikor a férjét Romániába küldte a munkahelye, követte. Ekkor Leölkes Sári vette át a tájékoztatást. Ő tökéletesen tudott németül, és egyáltalán nem volt szüksége a barna könyvre. Hogy ne legyen egyedül, segítséget kapott Vida Zoltán²⁷ személyében. Ő egy kúriai bíró fia volt, hallatlanul nagy tudású ember. Talán öt nyelven tudott anyanyelvi szinten; Germanushoz²⁸ járt törököt tanulni. Bámulatosan tudott tájékoztatni, a világon minden kérdésre megtalálta a választ. Mindig délutános volt. Tizenegyre beért, és maradt este kilencig. Voltak, akik csak tőle fogadtak el segítséget. Ha valaki azt mondta, hogy „évekkel ezelőtt jártam a könyvtárban, és volt a kezemben egy nagyszerű könyv, de nem tudom, ki írta, és nem tudom, mi a pontos címe; pirosba volt kötve”, Vida Zolika hátrament a raktárba, és kihozta. Van valahol egy levelem, amelyben egy kutató megköszöni Dányinak, hogy ilyen könyvtárosa van. Miután Zolika nyugdíjba ment, sokáig nem találták meg az utódját. Végül egy Körmendi Gábor²⁹ nevű raktárost vett maga mellé segédnek Balás Judit,³⁰ az akkori vezető.

A feldolgozást irányító Ujággh Zsolt áldott jó lélek volt. Úgy tudom, ő csak érettségivel rendelkezett. De amire neki ott szüksége volt, azt tökéletesen tudta, és a feladatát nagyon jól ellátta. Lossonczy Ibolya³¹ igazi tudománya a kispasztikák

gyártása volt, a könyvtárban pedig katalógust rakott le. Hárman éltek a könyvtári fizetéséből: a férje,³² az anyósa és ő. Tamáska be-bejárógatott hozzá délben.

A történeti statisztikai kutatócsoport egészen különleges társaság volt. Fügedi Erik³³ le sem tagadhatta volna, hogy igazi kékvér. Óriási megtiszteltetés volt, ha valakivel szóba állt. Perjés Géza³⁴ civilben is úgy festett, mint egy tábornok. Dávid Zoli³⁵ a hivatal levéltárát vezette később.

Közben Bibó Pista is bekerült a könyvtárba, mert Recsket felszámolták. Biztos, hogy a KSH elnöke utasította Dányit, hogy vegye oda.³⁶ Dányi meg betette Bibót a pincébe, a duplumraktárba. A nyári hónapokban a fiam is ott dolgozott vele együtt. Amikor Bibó feldolgozta az anyagot, felkerült a földszintre, a szerzeményezésbe. Azt hiszem, Sári vitette át oda.

Nagyon sok törzsolvasó járt hozzánk ezekben az évtizedekben. Andorka Rudi szinte ott lakott a könyvtárban; dolgozott is nálunk egy darabig. Ferge Zsuzsa,³⁷ Cseh-Szombathy Laci³⁸ szintén nagyon sokat használta a könyvtárat. A vezetők közül Hegedűs András³⁹ volt az egyetlen, aki lejárógatott az olvasóterembe. A mezőgazdasági főosztályon dolgozó Cseres Tibornénak is megvolt a saját helye a teremben. Rendszeresen lehozta Ajtay Kálmánnak a férje⁴⁰ itt-ott megjelent munkáit. Kálmán mindet alaposan átolvasta. Ha nagyon kemény kritikát mondott, Cseresné napokig nem jött le hozzá. Móricz Miklós⁴¹ bácsi, Zsigmond testvére, valahol a hegytetőn, elég mostoha körülmények között lakott a feleségével. Reggel bejöttek, és estig itt melegedtek. Említhetem még Markos Györgyöt,⁴² a földrajztudóst, aki télen-nyáron elegáns fehér sálat viselt, vagy Máдай Lajost,⁴³ akinek fantasztikus memóriája volt, és esténként órákig szavalgatott Vida Zolikával. Egy-más szájából kapták ki az önképzőkori szavakat. Imádtam estis lenni.

Nagyon szerettem itt dolgozni, rendkívül színes társaság volt együtt. 1983-ban mentem nyugdíjba, egyszerre búcsúztattak Dányival. Néhány évig még visszajártam, de amikor megbetegedett a férjem, mellette maradtam. Húsz éve vagyok egyedül. Úgy elröpült ez az idő! Mint ahogy elröpült az a kicsivel több, mint húsz év a könyvtárban.

KÁPOLNAI IVÁN: „A HELYTÖRTÉNETIRÁS GAZDÁJA LEHETNE
A STATISZTIKAI KÖNYVTÁR”

Amikor Péter György⁴⁴ lett az elnök, leváltották az egyetemi végzettségű alkalmazottak túlnyomó többségét. Egy-ketten maradtak mutatóba. Én a legfiatalabbak közé tartoztam; alig pár hónapja voltam a jogszolgáltatási statisztikai csoportban, amikor eltávolítottak. Gyanítom, az is közrejátszott ebben, hogy Laky Dezső, a volt horthysta miniszter ajánlott a hivatalnak. Vissza sem mehettem a szobámba a kabátomért, könyveimért; személyes tárgyaimat lehozták a portára. Ezt kaptam szilveszteri ajándékkul: megbízhatatlan alak lettem. A helyemre egy tyúkszemvágó került. Pár hét múlva felkeresett a lakásomon, hogy szeretnének visszavenni, de nem vállaltam. Úgy tudom, a könyvtárban folyó selejtezés, a szellemi értékek megsemmisítése vezetett Gombás Géza igazgató öngyilkosságához.

Évekig iparvállalati statisztikusként dolgoztam. Megjelentek írásaim, publikáltam a *Történeti statisztikai évkönyv* 1961–1962-es kötetében, és be-bejártam kutatni a könyvtárba. 1963-ban megkeresett Dányi Dezső, hogy örülne, ha a könyv-

tár munkatársa lennék. Azt hiszem, még a fizetésről is szó esett. Egy-két hét múlva közölte, hogy visszavételemre sajnos, mégsem kerülhet sor, mert a miniszterelnökségtől kapott ukáz szerint a börtönből akkor szabadult Bibó Istvánt kell alkalmaznia. Így csak 1972-ben kerültem vissza a hivatal kötelékébe. Először a nemzetközi statisztikai osztály élére akartak állítani, de azt nem vállaltam. Nem óhajtottam az utazgató vezető statisztikusok útlevelügyeit intézni; ebből a munkakörből iparvállalati működésem során örökre elegendő lett. Megemlítettem, hogy inkább tudományos jellegű tevékenységet végeznék. Így kaptam munkát tanácsadói besorolással a költségvetési főosztályon. Első feladatomban a külföldi statisztikai szervezetek ismertetése volt. Az osztrák, a jugoszláv és a holland füzet megjelent, és már elő volt készítve a lengyel meg az NSZK-kiadvány, amikor megint jelentkezett Dányi, hogy úgy érzi, a könyvtár inkább nekem való hely lenne. Ekkor kerültem át hozzá.

Először a *Statisztikai Szemle Külföldi statisztikai irodalom* című rovatának szerkesztését akarta rám bízni, de az akkor már nyugdíjas korú Hajdú Elemérné, aki ezzel foglakozott, olyan keményen harcolt a beosztásáért, hogy ez meghiúsult. Utána a szerzeményezést akarta nekem adni, de még mindig visszatartottam magam attól, hogy adminisztrációs munkákkal foglalkozzam. Kértem Dányit, engedjen kutatómunkát végezni. Egy ideig tudományos főmunkatársként működtem. Végül csak be kellett adnom a derekam, és a hetvenes évek közepén megkaptam a tájékoztatási osztály vezetői posztját.

Fölmértem a kölcsönzés állapotát, a kintlévőségeket. Sok könyv évek óta ki volt kölcsönözve; az elhunytaknál maradt állományt le kellett írni. Valamelyest talán sikerült rendezni a kölcsönzés helyzetét.

Amíg a tájékoztatási osztály vezetője voltam, minden évben született egy olyan összeállítás, amely a KSH-kiadványokról, a többi főhatóság és az egyéb vállalatok, intézmények statisztikai kiadványairól adott számot. Ilyesmi a Csahók-korszak óta nincsen. A *Statisztikai adatforrások* című sorozatban csak a KSH által megjelentetett művek szerepelnek. Pedig ma már minden szerv adhat ki statisztikai adatközléseket. Ezek összegyűjtésére országos szakkönyvtárként a KSH Könyvtár lenne hivatott. A helytörténetírás gazdája is lehetne a statisztikai könyvtár, hiszen itt található meg a legtöbb települési szintű adat. A népszénelgi, gazdasági és kulturális folyamatok bemutatásához ezek nélkülözhetetlenek. Fontos az is, persze, hogy tudjuk, Kis Péternek vagy Nagy Jánosnak hívták a községi bírót, de mérések és a mérések eredményének bemutatása nélkül lehetetlen tudományos színvonalú helytörténetírást művelni. El tudom fogadni alapelveként azt a Galileinek tulajdonított mondást, hogy mérni kell a mérhetőt, és mérhetővé tenni, ami ma még nem mérhető. Hivatkozhatom Keleti Károlyra⁴⁵ is, aki szerint a honismeret alapját a helyismereti munkák képezik.

Kezdetben fordítgattam is, de egyszer észrevettem, hogy a *Statisztikai Szemle* egyik cikkének szerzője szóról szóra átvette az én munkámat, és sajátjaként tüntette föl a szöveget. Akkor elhatároztam, hogy fordítást többé nem vállallok. Francia, német és orosz nyelvből szereztem nyelvvizsgát. Utóbbira azért volt szükségem, mert az iparvállalatnál eleinte KGST-ügyintézői beosztásban dolgoztam. De mivel ez a feladatköröm megszűnt, és a negyven év felett megszerzett ismereteknek nincs mélyebb gyökerük az agyban, az orosz igazából elfelejtettem. A spanyollal többre jutottam: nyolc év gimnáziumi latintanulás után a szókinccsel különösebb

gondom nem akadt, csak az olasztól és a franciától való eltéréseket kellett megjegyezni. Angolul inkább olvastam, mint beszéltem; a kiejtéssel nehezen boldogultam. Ma már mindenki csak angolul tanul; a statisztikai tanulmányok bibliográfiájában alig szerepel nem angol nyelvű forrás. Pedig a német tudományos irodalom igen gazdag és értékes, nem szólva a francia történeti statisztikáról.

Legkedvesebb szerzőm is francia, Jean Fourastié,⁴⁶ aki fantasztikus mennyiségű és mélységű, tematikailag is szerteágazó munkát végzett. Róla mondta egyszer Horváth Róbert,⁴⁷ a kiváló statisztikaprofesszor, hogy már régen Nobel-díjat kellett volna kapnia. Megnyugodtam, hogy nem alaptalanul választottam magamnak tudományos példaképül Fourastiét, aki univerzális érdeklődésű ember volt: történelmi és erkölcsstani kérdésekkel éppúgy foglalkozott, mint a technikai fejlődéssel. Nagyszerű árstatisztikai adatsorokat produkált négy-öt évszázadra visszamenően, és ezek alapján prognosztizálni is tudott. A magyarországiak közül Bél Mátyást⁴⁸ tartom hozzá mérhető műveltségű és termékenységű tudósnak. Keveslem a róla szóló irodalmat. Az utóbbi évtizedekben Vekerdi László⁴⁹ és Benedek István⁵⁰ volt hasonló *uomo universale*. Valójában Horváth Róbert is, aki panaszkodott, hogy nem tudják hová tenni. Ma már az univerzális érdeklődést egyáltalán nem értékelik. Csak a specialista lehet tudós; aki nem specialista, azt sarlatánnak vagy – jobb esetben – dilettánsnak tekintik.

Töredelmesen bevallom, hogy elhanyagoltam a tudományos fokozat megszerzését. Első könyvem egy gyártörténet volt. Egy barátom elvitte Berend T. Ivánhoz,⁵¹ aki azt mondta, kis kiegészítéssel iparág-történeti műként elfogadható lenne kandidátusi disszertációnak. Végül nem adtam be. Mezőkövesdről szóló munkám pedig olyan sokára jelent meg, hogy addigra megszűnt a kandidátusi intézmény.

Visszatérve a könyvtárhoz. Az egyetemisták különösen szerették az olvasótermünket, mert a kézikönyvtárban megvoltak az egyetemi kiadványok. Nem kellett kikérniük a tankönyveket a raktárból, hanem leemelhetők a polcra. Az idősebbek főleg a téli hónapokban voltak gyakori látogatók. A kutatók közül ismertem Csizmadia Andort,⁵² a jogtörténészt, akitől egyszer megkérdeztem, mi a véleménye a könyvtárról. Első panasza volt, hogy nehezen igazodik el a katalógusrendszerben. (Én is nagyon furcsának találtam a katalógusainkat. A Széchényiben és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban semmilyen problémám nem volt. Az Országgyűlési Könyvtár nem vette át a decimális rendszert, hanem megmaradt a régi tárgyköri besorolásnál, de jól el tudtam igazodni ott is.) Olykor Katus Lászlóval⁵³ is találkoztam, aki máig gyakori látogatója a könyvtárnak. Szenzációs ember; az én szememben ő a legnagyobb hazai történész, aki nemcsak egy bizonyos korszak történetét ismeri. Eredetileg középkorász volt, de nagyon szépen feldolgozta a XVIII–XIX. századot is. Volt és van érzéke a számokhoz; az 1850-es évektől vizsgálta a nemzeti jövedelem alakulását. A legelemibb adatgyűjtési munkákban éppúgy részt vett, mint azok tudományos értékelésében és összefoglalásában. Mondta is egyszer, amikor éppen adatot gyűjtött, hogy valamelyik hallgatója számára ad segítséget.

A könyvtár munkatársai közül szólnom kell Ajtay Kálmánról, aki nem sokat publikált, de hallatlan adatgazdagságú, óriási memóriájú ember volt. Jogot végzett, kiemelkedő jogtudományi ismeretekkel rendelkezett. Egy kéziratában bírálta a fennálló kommunista rendszert, és a polgári demokrácia helyreállítását követelte. Rendőrségi eljárás indult ellene, de aztán kapott valamilyen elmeorvosi papírt, amely igazolta, hogy tette csak a zavarodottsággal magyarázható.

Dányi műveltségét és sokoldalúságát nagyra értékeltem. Mérnöknek készült, ahhoz azonban sok pénz kellett volna, úgyhogy inkább elment jogásznak, és végül kiváló történeti demográfus lett belőle. A szláv nyelvű statisztikai irodalomról sok recenziót készített a *Statisztikai Szemle* számára.

Vida Zoltán nevét sem szabad elfelejteni. Neki magának is hatalmas könyvtára volt. Az egyetemen egy évfolyamra járt Cs. Szabó Lászlóval,⁵⁴ akivel angliai emigrációja után is tartotta a kapcsolatot. Nem hiszem, hogy van Magyarországon még egy olyan könyvtár, ahol ennyire művelt, szolgálatkész személy működne. Akár egyetemista, akár egyetemi tanár jött, mindig igyekezett számára megadni a legszükségesebb ismereteket. Akkor örült, ha segíteni tudott; ő maga is kutatott, hogy felelni tudjon a feltett kérdésre. Haláláig nagyon jó kapcsolatban voltunk. Századik születésnapja előtt említettem neki, hogy kis megemlékezést szeretnénk tartani eből az alkalomból. Az az érzésem, hogy ez vitte végül sírba: szerénységében nem tudta elfogadni, hogy ünnepséget akarnak rendezni számára, és inkább eltávozott, mielőtt megérte volna a jeles napot.

Sulász Kosztász a negyvenes évek végén menekült el Görögországból. Jó képességű és szorgalmas ember volt, de magyarul sosem tanult meg igazán. Egy közgazdasági egyetemi oktatóval közösen írt könyvet a görög gazdasági életről.⁵⁵ Leölkes Lajosné művelt, német–francia nyelven és valamelyest angolul is tudó munkatárs volt, eredetileg tanárnő. Hajdú Elemérné évtizedeken át működött itt. Férje elektromossági szakember volt, ő maga jó személyes kapcsolatban állt Kovács Mátéval.⁵⁶ Ujjágh Zsolt a feldolgozási osztályt vezette. Neki nem volt különösebb előképzettsége vagy felkészültsége, de nagyon szépen, lelkiismeretesen végezte a feladatát. Vásárhelyi Judit⁵⁷ igen művelt, sokoldalú, több nyelven is tájékozódott könyvtáros volt erős szociológiai érdeklődéssel. Innen a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárba került, aztán a Duna Kör egyik alapítója lett.

1983-ban Dányi nyugdíjba vonult, és Csahók István lett az igazgató. Nem sokkal később nyugdíjba mentem.

Ezután elég sok témával foglalkoztam. A *Grafikon* című KSH-lapban sorozatot indítottam azokról a régi nagy statisztikusokról, akiknek éppen valamilyen kerek évfordulójuk volt. Elsőként Bél Mátyásról emlékeztem meg. Miután a Földes Béláról⁵⁸ szóló cikket nem közölték le, mert bátorkodtam megemlíteni, hogy publikációs tevékenységét Weisz néven kezdte meg, így felhagytam ezzel a tevékenységgel. Írtam egy kétkötetes nagy munkát Mezőkövesdről és a környező településekről, amelyben több mint húsz települést próbáltam bemutatni. Erre a munkámra egyébként különösen büszke vagyok. Kovacsics szeretett volna szerkeszteni egy sorozatot a városokról és környékekről. Az általa összehívott levéltár-igazgatók nem készítettek el egy monográfiát sem. Végül csak Kovacsics Szentgotthárdja és az én Mezőkövesdem készült el. Érdekel az egyház- és az irodalomtörténet is. Nemrég összeállítottam egy tanulmányt Szent Márton Kárpát-medencei emlékeiről. Írtam egy templomtörténetet és – születése századik évfordulója alkalmából – életrajzot Samu János⁵⁹ költőről, aki Vida Zoltán és Cs. Szabó Zoltán évfolyamtársa volt az egyetemen.

* * *

JEGYZETEK

- 1 Fényes Elek (1807–1876) statisztikus, földrajzi író, akadémikus. A statisztikatudomány egyik legjelentősebb korai képviselője volt hazánkban; geográfiai szótára napjainkban is a helytörténetírás fontos forrása.
- 2 Keleti Károly (1833–1892) közgazdász, statisztikus, iparpolitikus, akadémikus. A KSH alapítója és első vezetője, az 1869-es és az 1880-as népszámlálás megszervezője és irányítója, az 1874-es első statisztikai törvény kezdeményezője volt. Részt vett a Nemzetközi Statisztikai Intézet létrehozásában.
- 3 Findura (1897-től: Farkasfalvi) Imre (1844–1930) könyvtáros, a KSH könyvtárának első, 1871 és 1907 közötti vezetője. Neki köszönhető a könyvtár kezdő állományának és nemzetközi kapcsolatainak kiépítése, valamint az első állományjegyzékek elkészítése. Vác jeles helytörténésze volt. Irodalomtörténettel, régészettel, néprajzzal és nyelvészettel is foglalkozott.
- 4 Ajtay Kálmán (1915–?) jogtudományi végzettséget szerzett. 1942. október 15-én került a hivatalhoz, a statisztikai szakvizsgát 1943. június 4-én tette le. A könyvtár történetének egyik legfelkészültebb tájékoztatója volt. Az intézmény tevékenységéről 1955-ben készült jelentésben ez áll róla: „*A könyvtár tájékoztató szolgálata úgyszólván teljesen egy dolgozójának kitűnő képzettségén alapszik. A munkát ellátó könyvtáros (Ajtai [!] Kálmán) a Hivatalból beérkező kérdésekre esetenként ad bibliográfiai tájékoztatást, időnként széleskörű irodalomkutatót végez, sőt néha ezen túlmenő alaposítással, szinte »tudományos félkészanyagot« szolgáltat.*” Az *Olvasók könyve* egy 1961. február 22-én kelt bejegyzése szerint „*Ajtay kartárs ma rekordot állított fel: szerzőre, címre, jelzetre vonatkozó adatok nélkül (a kötet terjedelme, színe és hozzávetőleges témája alapján) rövid húsz percen belül átnyújtotta a keresett anyagot.*” 1962 januárjában – Sisa Józsefné Krúdy Zsuzsanna távozása után – szobeli megbízást kapott Dányitól a tájékoztatói osztály vezetésére. Ezt polgári demokratikus nézeteinek nyílt hangoztatása miatt két nap után visszavonta az igazgató, és másik, „*számára egyébként hátrányosnak nem mondható*” munkakörbe helyezte át.
- 5 Ujággh Zsolt (1920–1997) 1941 júliusától havidíjasként működött a hivatalban. 1942. október 5-től tényleges katonai szolgálatot teljesített. 1947. november 1-jén statisztikai tiszté neveztek ki. 1956 októberében a könyvtár forradalmi bizottságának tagjává választották. 1959-ben megbízást kapott a feldolgozási osztály vezetésére. Dányi Dezső „*alapos, pontos és körültekintő*” szakemberként jellemezte, akinek irányítása alatt osztályának „*munkája szervezettebbé, eredményesebbé vált*”. Tevékenységét 1956-ban Kiváló Dolgozó kitérőtő jelvényt, 1976-ban a Munka Érdemrend bronz fokozatával, 1980-ban Kiváló Munkáért kitüntetéssel ismerték el. 1972-től a hivatal I. fokozatú törzsgárdatagja volt.
- 6 Kovacsics József 1957. július 12-én kelt jellemzése szerint Hajós Istvánné latinul, görögül, németül, olaszul, angolul és franciául tudó, beosztottait rendszeresen oktató, szakmailag továbbképző könyvtáros volt. Részt vett az Országos Osztályozási Bizottság munkájában. A könyvtárrevízió, a rekatalogizálás és az ETO-ra való áttérés megszervezéséért és zökkenőmentes lebonyolításáért Kovacsics javasolta kitüntetését.
- 7 Hajdú Elemé Malán Magda (1910–1999) könyvtáros, bibliográfus, a *Tervgazdasági, statisztikai és számviteli bibliográfia* (1955, 1962) és utódja, a *Közgazdasági bibliográfia* (1965) egyik összeállítója. A KSH könyvtárában a folyóirat- és könyvbeszerzés, valamint az általános leltározási munkák irányításával foglalkozott. Kovacsics József kitűnően képzett, több nyelven beszélő, munkáját nagy szorgalommal és szakértelemmel végző dolgozóként jellemezte. Andorka Rudolf szerint „*jól képzett, intelligens, nagyon éles eszű közgazdász volt*”.
- 8 Kerekes Gézané (1925) a négy polgári elvégzése után 1940-től a kőbányai szappangyárban dolgozott segédmunkásként, számlaellenőrként, majd normabér-elszámoló statisztikusként. 1950 ősztől féléves statisztikai szakiskolai képzésen vett részt. Ezután a KSH ipari főosztályára helyezték, ahonnan egy év után átkérte az oktatási osztályt. 1953-ban neveztek ki a

- könyvtár vezetőjévé osztályvezetői beosztásban. Az 1955-ös átszervezés után az új igazgató, Kovacsics József helyettese lett.
- 9 Dinnyés Lajos (1901–1961) 1952-től haláláig vezette a mezőgazdasági szakkönyvtárát.
  - 10 Veredy Gyula (1897–1976) könyvtáros, 1939 és 1945 között a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesületének főtitkára, 1952-től 1967-ig az Országos Osztályozó Bizottság elnökeként az ETO hivatalos magyarországi kiadásának irányítója.
  - 11 Goriupp Alisz (1894–1979) könyvtáros, bibliográfus, sajtótörténész. Nevéhez fűződik egyebek között az OSZK katalogizálási rendszerének reformja az 1930-as évek második felében, a kurrens *Magyar Nemzeti Bibliográfia* szerkesztése 1946 és 1954 között, a rekatalogizálási munkálatok újraindítása 1950-ben, valamint az első hazai katalogizálási szabvány kidolgozása 1952-ben. Az ELTE könyvtartudományi tanszékén bibliográfiászerkesztési és katalogizálási ismereteket oktatott.
  - 12 Kőrösy József (1844–1906) statisztikus, egyetemi magántanár, akadémikus. 1870-től haláláig vezette a Fővárosi Statisztikai Hivatalt, alapító igazgatója volt a hivatal könyvtárának. a Nemzetközi Statisztikai Intézet alapítói közé tartozott.
  - 13 Schneller Károly (1927–1992) könyvtáros, 1950-től az OSZK munkatársa. 1956-tól szakozással foglalkozott. 1962-től 1970-ig részt vett az Országos Osztályozó Bizottság, 1984-től az Országos Könyvtárügyi Tanács osztályozási szakbizottságának munkájában. Közreműködött az ETO magyar nyelvű kiadásának szerkesztésében.
  - 14 Füzéki István (1934–1956) könyvtáros. Dányi Dezső javaslatára Heinz Ervin joghallgatóval együtt „félnapos munkaerőként” vette fel a könyvtár 1956 áprilisában. Feladatuk az állományrevízió elvégzése volt. Júniusban mindkettejük ideiglenes munkaviszonyát meghosszabbították. Füzékit július 16-i hatállyal a KSH könyvtárába osztotta be az ELTE szakmai gyakorlatra. A forradalom idején nemzetőrként szolgált. November 6-án eltűnt; a megszálló szovjet csapatok valószínűleg kivégezték.
  - 15 Kovács István (1921–1990) jogtudós, egyetemi tanár, akadémikus, 1950 és 1980 között az Állam- és Jogtudományi Intézet igazgatóhelyettese, 1980-tól 1990-ig igazgatója.
  - 16 Bibó István (1911–1979) jogász, politikus, '56-os államminiszter. 1958-ban bebörtönözték. 1963-as szabadulása után került a KSH könyvtárába, ahol 1971-es nyugdíjazásáig dolgozott. Dányi Dezső 1965-ös értékelése szerint felkészültsége és nyelvtudása „*kiemelkedő minőségű könyvtárossá tették*”; munkáját „megbízható, magas színvonalon végzi”; munkatársával közvetlenül viselkedik, „*a képzettségbeli és szellemi differenciát nem érzékelteti*”.
  - 17 Andorka Rudolf (1931–1997) szociológus, egyetemi tanár, akadémikus. Szelényi Iván ajánlására 1962 őszétől 1963 tavaszáig dolgozott a KSH könyvtárában, majd különböző beosztásokban 1984-ig működött a hivatalban. 1991-től haláláig a közgazdaságtudományi egyetem rektora volt.
  - 18 Szelényi Iván (1938) szociológus, egyetemi tanár, akadémikus. A KSH könyvtárában a folyóiratosztályon tevékenykedett. Életútinterjúja szerint: „*A folyóiratok áttekintésével és a fordítások alapján nagy rálátásom lett a világra, úgyhogy nagyon élveztem ezt a munkát, lényegében ekkor képeztem magam szociológussá...*”
  - 19 Walleshausen Gyula (1923–2010) könyvtáros, történész. 1971 és 1978 között volt a KSH könyvtárának igazgatóhelyettese. 1978-tól 1985-ig a közgazdaságtudományi egyetem könyvtárát vezette. 1986-tól haláláig a gödöllői agrártudományi egyetem könyvtárának munkatársaként oktatott.
  - 20 Bolla Pál (1950–2007) könyvtáros. A KSH könyvtárában az állománygyarapítási osztályon dolgozott, és a külföldi cserével foglalkozott. A dokumentumfeldolgozás 2001-es házi szabályzatának szerkesztője volt.
  - 21 Nyerges Ferenc (1913–?) raktáros. 1941 áprilisa óta dolgozott a statisztikai hivatalban. 1972-ben a hivatal I. fokozatú törzsgárdatagja lett.
  - 22 Elekes Dezső (1889–1965) statisztikus, egyetemi tanár, sakkszakíró, 1931 és 1936 között a KSH könyvtárának vezetője, 1945-től a hivatal alelnöke, 1946 és 1949 között elnöke.
  - 23 Csahók István (1941–2002) közgazdász, statisztikus, 1983-tól haláláig a KSH könyvtárának vezetője. 1997-től az MTA Statisztikai Bizottságának titkáráként működött. Kutatóként biz-

tosítási kérdésekkel, a gazdasági előrejelzések módszertanával, vállalati pénzügyekkel és statisztikatörténettel foglalkozott. Egyik szerkesztője volt a *Válogatott bibliográfia a magyar hivatalos statisztikai szolgálat történetének tanulmányozásához* és a *Fejezetek a magyar statisztikai tudományos gondolkodás történetéből* című kiadványnak.

- 24 A Könyvtártudományi és Módszertani Központ az Országos Széchényi Könyvtár módszertani osztályából alakult önálló főosztállyá 1959. január 1-jén. Első vezetője Sebestyén Géza volt.
- 25 Laky Dezső (1887–1962) statisztikus, közgazdász, egyetemi tanár, akadémikus, 1940–1941-ben a közellátásért felelős tárca nélküli miniszter. 1944-ben a Gestapo letartóztatta. 1951-ben kitelepítették, 1953-tól alkalmi munkákból élt. 1958-ban rehabilitálták. Ezután 1961-ig a KSH szaktanácsadója volt.
- 26 Szabó Imre (1912–1991) jogász, egyetemi tanár, akadémikus, 1960 és 1970 között az MTA főtitkárhelyettese, 1970-től 1976-ig alelnöke, 1955 és 1981 között az Állam- és Jogtudományi Intézet igazgatója. Felesége a KSH könyvtárában dolgozott, miután 1955-ben Kovacsics átkérte a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárból.
- 27 Vida Zoltán (1906–2006) könyvtáros. A Lónyay utcai református gimnáziumban folytatta középiskolai tanulmányait. 1923-as érettségijét követően a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemre vették fel, ahol közgazdászként végzett. Ezután itt dolgozott fizetés nélküli gyakornokként, majd tanársegédként. 1937-ben börtönben tartották alkalmazottként működött. 1944–1945-ben katonai szolgálatot teljesített. 1945-ben fél évig szovjet hadifogságban volt. 1949 januárjában került a KSH-ba. Rövid ideig a közgazdasági, illetve a mérlegosztály, majd 1974-es nyugdíjba vonulásáig a könyvtár munkatársa volt. 1979-től a hivatal törzsgárdatagjai közé tartozott.
- 28 Germanus Gyula (1884–1979) orientalista, egyetemi tanár.
- 29 Körmendi Gábor (1946–1997) könyvtáros. 1972-ben került a könyvtárba, 1993-tól haláláig az olvasószolgálatot vezette. Részt vett a Magyar Statisztikai Társaság Statisztikatörténeti Szakosztályának vezetőségében. A *Statisztikai adatforrások. Bibliográfia 1990–1994* című kiadvány, valamint számos személyi bibliográfia összeállítója volt.
- 30 Balás Judit (1939) könyvtáros.
- 31 Lossonczy Ibolya (1906–1992) szobrász, könyvtáros. 1955 szeptemberében került a könyvtárba. Kezdetben kölcsönzéssel, majd egyetemi jegyzetek feldolgozásával, 1958-tól címleírással és az újonnan érkezett statisztikai kiadványok nyilvántartásával foglalkozott. Dányi „szorgalmas, művelt, több idegen nyelvet beszélő” munkatársként jellemezte.
- 32 Lossonczy Tamás (1904–2009) festő.
- 33 Fügedi Erik (1916–1992) középkortörténész. 1965-től a könyvtár munkatársa, 1971 és 1980 között a könyvtár kutatócsoportjának vezetője volt.
- 34 Perjés Géza (1917–2003) hadtörténész. Historiográfiai, történeti statisztikai és irodalomtörténeti témákkal is foglalkozott. 2005-ben *Az értelem bátorsága* címmel jelent meg emlékkötete.
- 35 Dávid Zoltán (1923–1996) történész, demográfus, a KSH Levéltárának alapító igazgatója 1975 és 1983 között. A magyarországi népesedés- és várostörténet, illetve a Kárpát-medence nemzetiségeinek jelentős kutatója volt.
- 36 Andorka Rudolf a vele készült életútinterjúban Dányi személyes bátorságának tudta be, hogy felvette Bibót. Valójában Bibót Kállai Gyula, a Magyar Forradalmi Munkás–Paraszt Kormány elnökhelyettese utasítására alkalmazta a hivatal. Dányi megfogalmazásában: „*Felsőbb szervek rendelkezésére került állományunkba.*”
- 37 Ferge Zsuzsa (1931) szociológus, egyetemi tanár, akadémikus. 1950 és 1968 között a KSH munkatársa volt.
- 38 Cseh-Szombathy László (1925–2007) szociológus, demográfus, egyetemi tanár, akadémikus. 1957-től 1974-ig dolgozott a KSH-ban.
- 39 Hegedűs András (1922–1999) szociológus, politikus, 1955–1956-ban Magyarország miniszterelnöke. 1961 és 1963 között a KSH elnökhelyettesi posztját töltötte be.
- 40 Cseres Tibor (1915–1993) író. Leghíresebb regénye, a *Hideg napok* 1964-ben jelent meg.
- 41 Móricz Miklós (1886–1966) statisztikus, történeti demográfus, újságíró. 1933 és 1944 között az ő szerkesztésében jelent meg a *Statisztikai Tudósító* című napilap. 1955 októberétől

december közepéig a könyvtár állományon kívüli, ideiglenes jellegű alkalmazottja volt. (Heinz Ervin erről így emlékezett meg: „Az akkori Könyvtár sok intelligens, korrekt úrnak adott kenyeret, most hirtelen Krisztics Sándor politológus [egykor pécsi egyetemi tanár] és Móricz Miklós [a nagy író öccse] jut eszembe. Csodáltam felkészültségüket és maradandó alkotásaikat...”) Móricz válogatott tanulmányainak két kötetét 2003–2004-ben jelentette meg a KSH Levéltára.

- 42 Markos György (1902–1976) geográfus, a gazdaságföldrajz kutatója.
- 43 Márai Lajos (1917–1992) demográfus, címzetes egyetemi tanár. 1939-ben került a KSH-ba.
- 44 Péter György (1903–1969) közgazdász, statisztikus, 1948-tól haláláig a KSH elnöke, 1950-től a közgazdaságtudományi egyetem tanszékvezető egyetemi tanára.
- 45 Lásd: 2. számú jegyzet.
- 46 Jean Fourastié (1907–1990) francia közgazdász, szociológus, demográfus.
- 47 Horváth Róbert (1916–1993) közgazdász, statisztikus, demográfus, tudománytörténész, 1954-től 1986-ig a szegedi egyetem statisztikai tanszékének vezetője, 1957-ben a jogtudományi kar dékánja. Közel kétszázötven szakcikket és monográfiát, tizenhat felsőoktatási jegyzetet és jegyzetreszt, mintegy százhusz recenziót publikált főként közgazdasági elméleti, gazdaságpolitikai, gazdaságstatisztikai, statisztikai elmélettörténeti, demográfiai és történeti demográfiai témákban.
- 48 Bél Mátyás (1684–1749) evangélikus lelkész, történétíró, tanár. *Notitia Hungariae novae historico geographica* címmel elkészítette Magyarország összes településének részletes jellemzését.
- 49 Vekerdí László (1924–2009) irodalom-, tudomány- és művelődéstörténész, könyvtáros. Közel ötszáz tudományos és ismeretterjesztő írás szerzője.
- 50 Benedek István (1915–1996) pszichiáter, irodalom-, művelődés- és orvostörténész, író.
- 51 Berend T. Iván (1930) történész, egyetemi tanár, akadémikus, 1973-tól 1979-ig a közgazdaságtudományi egyetem rektora, 1985 és 1990 között az MTA elnöke.
- 52 Csizmadia Andor (1910–1985) jog- és közigazgatás-történész, egyetemi tanár, 1964 és 1968 között a pécsi jogi kar dékánja.
- 53 Katus László (1927) történész, a Kárpát-medence nemzetiségeinek és Magyarország XVIII–XIX. századi társadalom- és gazdaságtörténetének kutatója. Egyháztörténeti és historiográfiai tárgyú cikkeket is publikál; egyetemi tankönyvet tett közzé a középkor történetéről. Válogatott tanulmányainak kötete *Sokszólamú történelem* címmel 2008-ban látott napvilágot.
- 54 Cs. Szabó László (1905–1984) író, esszéista. 1948-ban emigrált; előbb Rómában és Firenzében, majd Londonban telepedett le.
- 55 Babanászisz Szerjosz–Sulász Kosztász: A görög kapitalizmus néhány jellemző vonása. Budapest, 1974, Nehézipari Minisztérium Ipargazdasági és Üzemszervezési Intézet.
- 56 Kovács Máté (1906–1972) könyvtáros, irodalomtörténész, művelődéspolitikus. 1949 és 1956 között a debreceni egyetemi könyvtárat, 1952 és 1954 között – Mátrai Lászlóval és Haraszthy Gyulával – az MTA könyvtárat, 1956-tól az ELTE könyvtártudományi tanszékét vezette.
- 57 Vásárhelyi Judit (1944) környezetvédő, könyvtáros, tanár. 1972 és 1982 között működött a KSH könyvtárában.
- 58 Földes Béla (1848–1945) közgazdász, statisztikus, egyetemi tanár, akadémikus.
- 59 Samu János (1905–1983) költő, műfordító. 1945-től Mezőkövesd környékén, Kács községben élt.

* * *

IRODALOMJEGYZÉK

Levéltári források, kéziratok

- KSH Könyvtár V B 1278. A Központi Statisztikai Hivatal elnökének meghívója a korábban politikai okokból elbocsájtott és sérelmet szenvedett munkatársak rehabilitációjának ünnepségére.
- KSH Könyvtár V B 1375. Ajtay Kálmán levele Kovács Istvánnak.
- KSH Könyvtár V B 1389. Dr. Bibó István KSH könyvtári személyi anyaga (1963. máj. 8.–1978. jún. 15.).
- MOL XXXII-23-i-3. A KSH Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat iratai (1831–1976). 36–37. doboz.
- Olvasók könyve. Központi Statisztikai Hiv. Könyvtára. [1956–1968]

Forrásközlések, interjúk, névtárak

- Beszélgetés dr. Dávid Zoltánnal, a KSH Levéltárának igazgatójával. = Grafikon, 1978. 2. sz. 8–9. o.
- Bibó István a KSH Könyvtárban. Születésének 100. évfordulójára. Szerk.: Nemes Erzsébet. Budapest, 2011, KSH Könyvtár.
- iparos: Tűrák, korrektúrák és korrekt urak. = Grafikon, 2001. 1–2. sz. 10–13. p.
- Lakatos Miklós: Beszélgetés Szelényi Ivánnal. = Statisztikai Szemle, 2009. 9. sz. 950–957. p.
- A M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal személyzetének rangsora. 1941. május hó. Budapest, 1941, k. n.
- A M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal személyzetének rangsora. 1943. április hó. Budapest, 1943, k. n.
- „...megtanítottak arra, hogy tanulni és dolgozni kell”. Javorniczky István beszélgetése Andorka Rudolf-fal. = Századvég, 2006. 2. sz. 133–178. p.

Kézikönyvek

- Dányi Dezső (1921–2000) műveinek válogatott bibliográfiája. Összeáll.: Huszár Márta. Szerk.: Nemes Erzsébet. Budapest, 2009, KSH Könyvtár.
- Gulyás Pál: Magyar írók élete és munkái. XI. köt. Budapest, 1992, Argumentum – MTA Könyvtára. 50. p.
- Kovacsics József (1919–2003) műveinek válogatott bibliográfiája. Összeáll.: Rettich Béla. Szerk.: Nemes Erzsébet. Budapest, 2008, KSH Könyvtár.
- Magyar könyvtártörténeti kronológia 996–2007. 1–3. köt. Összeáll.: Gerő Gyula. Budapest, 2009, Országos Széchényi Könyvtár.
- Révai új lexikona. 1–19. köt. Főszerk.: Kollega Tarsoly István. Szekszárd, 1996–2008, Babits.
- Új magyar életrajzi lexikon. I–VI. köt. Főszerk.: Markó László. Budapest, 2001–2007, Magyar Könyvklub, Helikon.
- Váci életrajzi kislexikon. Szerk.: Székelyhidi Ferenc. [Vác], 2011, Arcus.hu Kft. 34. p.

Tanulmányok

- Ajtay Kálmán: Adalékok a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára történetéhez (1867–1944). In: A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárának Évkönyve 1956–57. Szerk.: Kovacsics József. Budapest, 1958, Statisztikai Kiadó. 57–81. p.

- B. P.: Dr. Csahók István (1941–2002). = Statisztikai Szemle, 2002. 12. sz. 1120. p.
- Balás Judit: Egy könyvtárszervező történeti demográfus pályája. In: Tanulmányok Dányi Dezső 75. születésnapjára. Szerk.: Visi Lakatos Mária. Budapest, 1996, KSH Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat. 209–213. p.
- Bátonyi Viola: A könyvtár mint menedék. = Könyvtári Levelező/lap, 2006. 11. sz. 9–11. p.
- Füzéki István emlékezete. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2002. 12. sz. 22–26. p.
- Jeney Andrásné: Dr. Dávid Zoltán (1923–1996). = Statisztikai Szemle, 1996. 11. sz. 958–959. p.
- Kápolnai Iván: Vida Zoltán (1906–2006). = Könyvtári Figyelő, 2006. 2. sz. 300–302. p.
- Mike Gyula: A Központi Statisztikai Hivatal 1945–1946. évi munkássága. = Magyar Statisztikai Szemle, 1947. 1–2. sz. 51–58. p.
- Nemes Erzsébet: Bibó István életútjának főbb állomásai. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2011. 12. sz. 51–54. p.
- Nemes Erzsébet: Vida Zoltán 1906. június 15–2006. június 5. = Grafikon, 2006. 6–8. sz. 18. p.
- Rózsa Dávid: Egy „kiemelkedő minőségű könyvtáros”. Bibó István és a KSH könyvtára. = Könyvtári Levelező/lap, 2011. 10. sz. 3–7. p.
- Szász Kálmán: Körömdi Gábor. = Grafikon, 1997. 6. sz. 2. p.
- Visi Lakatos Mária: Körömdi Gábor (1946–1997). = Statisztikai Szemle, 1997. 11. sz. 964. p.

Rózsa Dávid–Lencsés Ákos

A Kovács Máté Alapítvány közleménye

A 2001-ben közhasznú fokozatot elnyert Kovács Máté Alapítvány Kuratóriuma ezúton köszöni meg mindazok támogatását, akik 2010. évi személyi jövedelemadójuk egy százalékát a 2011. évben az alapítvány adószámára utalták át. A felajánlott összeget a Kuratórium oktatói és hallgató pályázatok jutalmazására és ösztöndíj-támogatásra szeretné fordítani.

Az alapítványhoz 2012-ben is eljuttatható a 2011. év személyi jövedelemadójának egy százaléka; adószámunk:

18084908–1–41 Kovács Máté Alapítvány.

Annak érdekében, hogy szakmánk e nemes célú alapítványa tovább folytathassa munkáját, támogathassa az utánpótlás nevelését, tisztelettel kérjük és várjuk Kovács Máté tanítványait, tisztelőit, s mindenkit, akik felelősséget éreznek ügyünk iránt: ebben az évben adójuk társadalmi szervezetnek, alapítványnak átutalható egy százalékát ajánlják fel a Kovács Máté Alapítvány számára.

Az alapítvány célja (részlet az Alapító Okiratból):

a magyar művelődés ügyének, közelebbről a magyar könyvtári kultúra fejlesztésének támogatása (oly módon, hogy tehetséges és rászoruló, a magyar felsőfokú könyvtárosképző intézményekben tanuló fiatalok egyetemi és főiskolai tanulmányaihoz anyagi és erkölcsi támogatásként ösztöndíjat biztosítson); Kovács Máté szellemi hagyatékának gondozása; fiatal könyvtárosok továbbképzésének támogatása (doktori program, részvétel tudományos konferencián, publikációk megjelenítése stb.).

*Hangodi Ágnes
kuratóriumi titkár*